

Tiedekunta/Osasto - Fakultet/Sektion	Laitos - Institution
Matemaattis-luonnontieteellinen	Eläintieteen laitos
Tekijä - Författare Markku Vickholm	
Työn nimi - Arbetets titel Avointen reunojen vaikutus metsälinnustoon	
Oppiaine - Läroämne Eläintiede (morf.-ekol. linja)	Työn laji - Arbetets art Pro-gradu -tutkielma
Aika - Datum Heinäkuu 1983	Sivumäärä - Sidoantal 180
Tiivistelmä - Abstract <p>Lammin biologisen aseman ympäristössä Etelä-Hämeessä laskettiin 12.5.-3.7. 1979 1122 ha:n (josta 39 % metsää) pesimälinnusto kartoitusmenetelmällä. Kartoituksen perusteella alueella pesi 54 metsälintulajia, joiden yhteinen parimäärä oli 2919. Reunavaikutuksen tarkastelua varten rajattuun aineiston osaan kuului 405 metsähehtaaria, 44 lintulajia ja 2213 lintuparia.</p> <p>Aineiston käsittelyn perusyksikkönä käytettiin maaston merkityn 100x100 m koordinaatiston ruutuja (1 ha). Kullekin reviirille määritettiin havaintojen määrän ja laadun perusteella oma ruutunsa. Kunkin ruudun keskipisteen etäisyys avoimesta reunasta mitattiin kartalta 10 m:n tarkkuudella. Ruudut luokiteltiin kahdeksanluokkaista metsäluokkakajkoa käyttäen. Erotetut metsäluokat erosivat linnustoltaan selvästi toisistaan.</p> <p>Koko linnuston tiheys oli reunoissa (ruutujen keskipisteen etäisyys avoimesta reunasta 50 m) 25 % korkeampi kuin metsien sisäosissa; reunoihin on tässä luettu sekä pienet saarekkeet että suurten metsäalueiden reumat. Pienissä saarekkeissa (5 ha) tiheys oli 39 % ja suurten metsäalueiden reunoissa 17 % korkeampi kuin suurten metsäalueiden sisäosissa. Kuusimetsissä ja kuusivaltaisissa metsissä vastaavat luvut olivat 95 % ja 23 %, muissa metsäluokissa (erottelematta luokkia toisistaan) erot olivat hyvin pieniä. Räkättirastaalla ja peipolla oli huomattava vaikutus kuusimetsien ja kuusivaltaisten metsien tiheyseroihin.</p> <p>Lähes kaikki lajit joko suosivat tai kartoivat reunoja selvästi. Selviä reunansuosijoita olivat räkättirastas, pensaskerttu, lehtokerttu, pajulintu, talitiainen, pikkulepinkäinen, harakka, varis, peippo, viherpeippo, puna-varpunen ja keltasirkku, selviä reunankarttajia pyy, sepelkyyhky, punarinta, mustarastas, laulurastas, punakylkirastas, sirittäjä, tiltaltti, hippiäinen, hömötiainen, töyhtötiainen, kuusitiainen, puukiipijä, närhi, vihervarpunen ja punatulkku. Tiheyserot olivat selvempiä pienten saarekkeiden ja suurten metsäalueiden reunojen kuin suurten metsäalueiden reunojen ja sisäosien välillä. Reunansuosijat pesivät jopa alle 0.5 ha:n metsiköissä, monet reunankarttajat sitä vastoin puuttuivat kokonaan pienistä (5 ha) saarekkeista. Reunojen karttaminen/suosiminen toistui yleensä samansuuntaisena, mutta voimakkuudeltaan vaihtelevana kaikissa metsäluokissa. Reunojen suosiminen oli kuusimetsissä ja kuusivaltaisissa metsissä voimakkaampaa kuin muissa metsäluokissa, reunojen karttamisen kohdalla tilanne oli päinvastainen. Metsäluokkien erilaiset runsaussuhteet reunoissa ja sisäosissa selittivät huomattavasti paremmin reunoja karttavien kuin niitä suosivien lajien esiintymisen. Lajien välisten selvien preferenssierojen vuoksi linnuston rakenne oli reunoissa ja metsien sisäosissa hyvin erilainen.</p> <p>Suurissa metsäkuvioissa lajimäärä oli korkeampi kuin samankokoisella alueella pieniä saarekkeita (mukana kaikki metsäluokat). Kuusimetsissä ja kuusivaltaisissa metsissä lajimäärä oli kuitenkin suurissa metsäkuvioissa lähes sama kuin samankokoisella alueella pieniä saarekkeita. Suurten metsäalueiden reunoissa lajimäärä oli kaikissa vertailuissa korkeampi kuin niiden sisäosissa.</p> <p>Tutkimuksen lopussa pohditaan mm. reunavyöhykkeiden lisääntymisen ja metsien pirstoutumisen vaikutuksia metsälinnustomme viimeaikaiseen kehitykseen.</p>	
Asiasanat - Ämnesord reunavaikutus, metsien pirstoutuminen, pesimälinnusto	
Säilytyspaikka - Förvaras Eläintieteen laitoksen kirjasto	
Muuta tietoja - Övriga uppgifter	